

STRÎNGEREA **LITERATURII**
NOASTRE POPULARE – de **Mihai**
Eminescu

E păcat cumcă românii au apucat de-a vedea în basm numai basmul, în obicei numai obiceiul, în formă numai forma, în formulă numai formula. Formula nu e decît manifestațiunea palpabilă, simțită a unei idei oarecari. Ce face d.e. istoricul cu mitul? îl lasă cum e or îl citează mecanic în compendiul său de istorie, pentru a face din el jucării mnemotehnice pentru copii? Nimica mai puțin decît asta. El caută spiritul, ideea acelor forme, cari ca atare sînt minciune, și arată cumcă mitul nu e decît un simbol, o hieroglifă, care nu e de ajuns că ai văzut-o, că-i ții minte forma și că poți s-o imiți în zugrăveală pe hîrtie, ci aceasta trebuie citită și înțeleasă.

Trecînd la obiceiuri, e iarăși sigur că ele numai în generarea [lor] devin numai simple formalități. Primitive, ele sînt expresiunea esterioră a unui profund simțămînt sau a unei profunde idei interne. Adevărat cumcă poezia nu are să descifreze, ci din contra are să încifreze o idee poetică în sinibolele și hierogiifele imaginilor sensibile, numai cumcă aceste imagini trebuie să constituie haina unei idei, căci ele altfel sînt colori amestecate fără înțeles, astfel încît o mînjitură ne-nțeleasă de colori nu poate fi un tablou, cum o grămadă de bucăți de marmură nu e o statuă. Ideea e sufletul, și acest suflet poartă în sine ca imanentă deja cugetarea corpului său (deși în lumea reală se-ntîmplă adesea să fie tocmai viceversa și ca esteriorul să poarte în sine ideea interiorului). Dacă credem lui Lavater că putea să cunoască din trăsurile fetei, din structura capului, în fine din corp nu numai caracterul sufletesc, ci pînă și întîmplările vieții cari influențase asupra aceluși suflet, atuncea am putea [zice] cumcă tocmai așa sufletul unei poezii poartă în sine deja ideea corpului său, astfel cum cauza poartă în sine o urmare neapărată a ei. Această dezvoltare dinăuntru în afară, această axiomă care face din sufletul propriu soarta proprie a omului, astfel încît întîmplări, fapte și suferințe nu emană din împrejurări esterne și neprevăzute care puteau să se-ntîmple și altfel, ci numai din suflet ca singur izvor, astfel

încît toată acțiunea e un rezultat al predispunerii naturale și trebuie să se-ntîmple astfel cum se-ntîmplăși nicidecum altfel. Această dezvoltare e cea admisă de poeții clasici, cealaltă, care lasă teren întîmplărilor esterne și hazardoase, e caracteristica așa numitei drame populare sau mai bine zis plebeice.

Zicînd într-un număr trecut că drama trebuie să [fie] morală ca litera evangheliului cu asta n-am zis doar cumcă ea să devină mijlocul religiunii, pentru a ajunge la un scop oarecare. Arta nu se poate degrada pînă la mijloc, ea și-e sie însăși scop. Scopul artei e artea, frumosul. Creațiunile artistice cari sînt mijloc numai pentru un scop care nu e imanent artei se numesc tendențioase. (Theorie des Nichtandersseinkönnens).

Lucrurile cari au astfel de fundamente încît ele nu pot [fi] și altfel decum sînt, acelea sînt nepieritoare, întrebuintînd vorba „nepieritor” în înțeles relativ, uman.

Materialele în care se sensibilizează ideea etern-poetică sînt imaginile, nu însă imaginile tuturor popoarelor, ci a aceluia la care are ce sensibiliza. Tropii unei națiuni agricole diferă de tropii, de imaginile unei națiuni de vînători or de păstori. Sub ce imagini va îmbrăca unul simțămîntul etern al amorului și sub ce imagini celălalt decît numai prin * acele pe care le posedă? Acest mod de cugetare care se reflectă numai asupra corpului, nu asupra ideii unei poezii constituie naționalitatea ei.

Momentul întâi – popoarele învață a cugeta; momentul al doilea – cugetă asupra sa însuși; al treilea – cugetă asupra lumii întregi și pentru lumea întregă. Cel întâi e receptiv, cel al doilea emancipă individualitatea națională de sub sarcina recepțiunii, făcînd-o să cugete asupra sa însuși, al treilea în fine e floarea de aur ce lucește lumii întregi.

De ce? Iată o întrebare ciudată. Nimica nu-i mai lesne decît

ca să crezi mii de planuri și mii de căi pentru unul și același scop, căi și planuri cari de cari mai înflorite și mai frumoase. Dar de ce? O idee trebuie să se realizeze în modul care nu permite posibilitatea de-a putea fi și altfel, ci așa și numai așa.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1870 – 1877

ALBINA, FAMILIA, FEDERATIUNEA, CONVORBIRI LITERARE, CURIERUL DE IASI

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1980

Pag. 292

Mihai-Eminescu.Ro